

Bilgi-Teknoloji Üretiminde İktidar Sorunu ve Katılımcı Araştırma

Tayfun Özkaya Ege Üni. Ziraat Fak. Tarım ekonomisi Böl.
tayfun.ozkaya@ege.edu.tr

Daha önceleri kısmen özerk olan bilgi ve teknoloji üretimi artık nerdeyse tamamen sermaye güdümündedir. Bunu tarımdan örneklersek tarımın 10 bin yıl önce geliştirilmesinden bu yana çok uzunca bir süre yeni tohumlar geliştirme tamamen çiftçilerin eliyle olmuş, tohumluklar ve bilgisi üzerinde güçlüler tam bir hegemonya kuramamışlardır. Ancak verimlilik ve açlık argümanlarını ileri sürerek sermaye bilim adamlarını hegemonyasına alarak çiftçileri bu alanlardan dışlamıştır. Sonuç birçok bakımlardan kötü olmuştur. Ürünlerin besleyici değerlerinin ve lezzetlerin kaybı, çevresel çöküş, yoksullaşma bunlardan bazılarıdır. Bilim ve teknolojinin sermayenin tahakkümüne girişi her alanda yaşanmıştır. Örneğin bilişim alanı toplumun ihtiyaçlarından çok artık şirketlerin kar güdüsü ile yönlendirilmektedir. Ekonometrinin kötüye kullanımı, ekonomik tartışmaları bir avuç sermayeci seçkinin tekeline doğru sürüklemiştir. Ancak özgür yazılım, rüzgâr türbinleri, katılımcı bitki ve hayvan ıslahı gibi bazı alanlarda gelişmeler daha çok kişinin hatta halkın katılımı ile yapılan geliştirmelerin çok daha başarılı ve toplum için yararlı olduğunu ispatlamıştır.

Bir tarafta her şeyi bilen, teoriyi elinde tutan elitler ve diğer yandan bunların gösterdiği doğrultuda hareket etmeleri beklenen kitlelere dayanan paradigmlar artık iflas etmiştir. Gün toplumla bilimcilerin ve teknologların bir araya gelmesi günüdür. Üniversiteler ve diğer bilim ve teknoloji üreticilerinin bu anlayışa sağ ve solu ile çok uzak oldukları açıktır.

Türkiye’de meslek odalarının çoğu kendilerini topluma karşı sorumlu hissetmeye devam etmektedir. Özgür yazılım, özgür tohum, katılımcı araştırmanın zamanıdır. Bu görevi tutucu üniversite ve araştırma kuruluşlarına benimsetecek olanlar meslek odalarıdır. Bu konuda kendi aralarında da işbirliği yapmalıdırlar.